

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s postamo vred in v Mariboru s pošiljanjem in dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Dalečniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglašila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Skrbimo za oliko našega ljudstva!

Slovenski narod ima v resnici težaven položaj. Maloštevilen in ubog je tako, da se ne more razvijati, kakor bi bilo želeti in kakor se razvijajo sosedni narodi. Česa pa je treba, da bode naše ljudstvo bolj omikano in zavedno? Naše dobro ljudstvo mora več brati, nego bere; prebirati mora posebno razven koristnih knjig naše dobre v katoliško-slovenskem duhu pisane časnike kar je neobhodno potrebno, ako si hočemo Slovenci zagotoviti in utrditi svoj obstanek ter se povspeti na višjo stopinjo olike in splošnega blagostanja. Zato pa, rodoljubi, podpirajte že obstoječa bralna društva, da bodo mogla uspešno izvrševati svojo vzvišeno nalogo, podučujete naše dobro ljudstvo, da ne bo postalo plen brezverstva in lačnega tujstva!

Bralnih društev imamo že precej veliko, toda še vse premalo. Vzlasti jih pogrešamo v Lenarskem okraju, v obeh Mariborskih, v Bistriškem, Kozjanskem, Brežiškem okraju in še marsikje drugod. Neodpustljivo je skoraj, da se tam, kjer je dovolj sposobnih močij za vodstvo, ne ustanovi bralno društvo. Zganite se torej, slovenski močje, ki še vam je mar domača zemlja in domača govorica, ter ustanovite bralna društva posebno tam, kjer nam nevarnost preti. To pa je skoraj povsod. Ko je društvo ustanovljeno, pa je tudi vedno zvesto podpirajte in mu ustvarite trdno katoliško-slovensko podlago, kar posebno povdarjam, da bo tako ljudstvu v duševno in telesno korist.

Kjer se pa bralno društvo ne more ustanoviti, pa se naj osnuje knjižnica za ljudstvo. Premožnejši Slovenci naj za to nekaj žrtvujejo v denarju in v knjigah. Dokler se ne ustanovi bralno društvo, more knjižnica, za katere vodstvo treba le jedne osebe, kaj dobro služiti. Bratje Čehi v Šleziji, katerim se ravno tako slabo godi, kakor nam južno-štajarskim Slovencem, osnovali so si celó posebno društvo za ustanavljanje knjižnic po Šleziji. Društvo obstoji se le dve leti in je ustanovilo že čez 40 knjižnic, ki vsaka ima najmanj 80 knjig, katerih število pa se leto za letom množi. Društvo dobiva od vseh strani česke domovine obilo darov v denarju in knjigah. Pa tudi na Češkem in Moravskem pridno ustanavljajo knjižnice.

Zakaj ne bi tudi mi Slovenci delali tako? Snujmo torej pridno tudi slovenske knjižnice! Istotako je želeti, da se osnuje tudi pri nas slično društvo, nekaka zveza vseh bralnih društev, ki bi podpiralo pa tudi pomagalo ustanavljati bralna društva in knjižnice. Rodoljubi, predvarite ta predlog! Prej ne bo mirú pri nas, dokler ne bo imel vsak kraj svoje narodne trdnjave t. j. bralnega društva ali pa dobre knjižnice.

Da imamo Slovenci nekoliko več stalnega navdušenja za domorodno delo, koliko bi se lahko vzboljšalo.

Toda silno smo zaspani in brez vsake odločnosti. Mogle bi v tem oziru navesti na stotine vzgledov, krajev in odličnih oseb. Pred 20., 30. leti bil se je marsikateri kraj, pa tudi nekaj trgov v naših rokah, marsikje je bilo ljudstvo že jako zavedno, kjer sedaj vlada nemškutarstvo in skrajna zaspanost. In kdo je temu kriv? Mi sami! Zato, slovenski rodoljubi vseh stanov, vzdramite se ter se poprimite narodnega dela! Vsak Slovenec se hudo pregreši na svojem narodu, ki dandanes ne stori svoje rodoljubne dolžnosti, ko nam vedno bolj preti nevarnost v verskem in narodnem oziru.

..... Ne dremajmo zaspani,
Sovražnim narodom prodani!

C.

Gimnazija v Celju.

(Govor poslanca Mih. Vošnjaka v drž. zboru dne 6. aprila 1894.)
(Konec.)

Če bode pa visoka učna uprava spoznala to potrebo, kakor jaz pričakujem, tedaj bi jo nekaj prosil, da se pri izbiranju prostora za novo gimnazijsko poslopje ozira na celjske krajevne razmere. Kakor se govori, se od neke strani kot stavbišče za novo gimnazijo priporoča neki prostor, ki po mojem mnenju ni pripraven za tako zgradbo in sicer zaradi tega ne, ker je blizu kolodvora, kateri napravlja pri izvrševanju železniške službe mnogo šuma in ropota, in bode šum še večji, ko se napravi še zveza iz Zeltwega v Celje. Ne gledé na dim, katerega pouzročá škalski premog, še kolodvorski šum ni pravo svojstvo za stavbišče za dotično poslopje. Visoka učna uprava naj le nepristransko postopa pri izbiranju stavbišča za novo gimnazijo. Po mojem mnenju je sedaj v Celju še dovolj stavbišč v popolnoma mirnih delih mesta, ki imajo zdravo lego in oni mir, katerega vsaka šola brezpogojno potrebuje v bližini. Če se bode zidalo novo gimnazijsko poslopje, je naravno, da se bode tudi moralo gledati, da se napravijo prostori za paralelke. Toliko o zidanju novega gimnazijskega poslopja v Celju, pri čemer bi pa še jeden pot nujno naprosil učno upravo, da v letni proračun postavi primerno svoto, da bode takoj mogoče začeti zidati poslopje.

Še neko drugo vprašanje je, gospoda moja, ki se tiče celjske gimnazije in ki je po mojih mislih največ krivo, da se ne pomanjšajo nasprotja ne le na gimnaziji, temveč tudi v onih krogih prebivalstva, ki so pri tem udeleženi — to so imenovanja profesorjev. Da, zakaj pa ne skrbi učna uprava za to, da bi se v olajšavo poduka nastavile učne moči, ki bi bile zmožne obeh deželnih jezikov, ko je večina učencev slovenska, kakor sem poprej s številkami dokazal? Le poglejte današnje profesorje v Celju. Samo veroučitelj in dva druga profesorja znata

slovenski izmed velikega števila profesorjev na prepolni veliki gimnaziji. Temu pa ni krivo to, da bi bilo sploh premalo slovenskih učnih močij. To ni res; le te učne močij naj se ne puščajo na Češkem, Moravskem, v Galiciji, v Gorenji in Dolenji Austriji in v vseh nemških krajih. Pokličejo naj se domu, pa bode učni vspeh vse drug, kakor je pa sedaj. Ne rečem, da morda nemški profesorji iz osebne mrznje s slovenski učenci niso tako prijazni, kakor to pričakuje mladinsko srce in kakor je treba, da so vzbujajo veselje do učenja, temveč naravno ne more biti uspeh tako ugoden, ako profesor ne zna otrokovega materinega jezika, kakor bi bil v nasprotnem slučaju. Jaz bi visoko učno upravo nujno prosil, da se na to okoliščino blagovoljno ozira pri prvem imenovanju. To je tembolj potrebno, ko se je pri bližajočem ali, kakor liberalci trdijo, že izvršenem imenovanju gospoda celjskega profesorja Zavadlala okrajnim šolskim nadzornikom — ki je jeden onih dveh profesorjev, ki na popolno nemški gimnaziji znata slovenski — moralo ozirati pri njegovem namestniku na to, da se v Celje kličejo le učne moči, ki zadoščajo omenjenim zahtevam.

Nekaj besed bi rad še izpregovoril o enakopravnosti, kar jo je nam včeraj razlagal gospod Foregger. Ze poprej sem omenil, da ima naš narod pravico za-se zahtevati narodno enakopravnost, ker se od njega ravno toliko zahteva, kakor od nasprotne strani. Da smo mi tem zahtevam, posebno kar se tiče krvnega davka, točno zadostili, kaže preteklost. S krvavimi črkami je pisana zgodovina 47. pešpolka, in ta je spodnještajarski polk. Na bojiščih italijanskih v letih 1848 in 1849 se je ta polk tako hrabro držal, da je slavni Radecki pred njim se odkril in se zahvalil za hrabrost, katero so pokazali slovenski vojaki. Mi smo vedno kazali, da smo pripravljani ne le s svojim denarnim, temveč tudi s krvnim davkom se potegniti za skupno državo. Dokazali smo, da imamo razum za skupno blaginjo Avstrije in nikdo nam ne more očitati kakega nelojalnega dejanja. Pokazali smo, da smo bili vedno zvesti državljanji in smo še in smo v vsakem oziru izpolnjevali svoje državljanske dolžnosti. Zato pa zahtevamo, da nam vlada dá, kar nam gre! Jeden uzrok, da smo stopili v koalicio je ta, da smo bili prepričani, da ima sedanja vlada načelnika, katerega prešinjajo čustva pravice. Želim, da se nam ne omogoči ostati v Hohenwartovem klubu, to želim, da se naš narod ne moti v lojalnih čustvih, katerega danes povsem prešinjajo in ki se pokažejo pri vseh priložnostih. S to željo sklepam.

Cerkvene zadeve.

Društvo za pozidanje nove farne cerkve v Cadramu.

Občni zbor tega društva se je 20. maja popoldne obhajal v cerkvi. Vič. g. župnik je najprej pričujočim omenil odlok c. kr. okr. glavarstva Celjskega dne 4. maja t. l. s katerim bi se moralo tukajšnji podružnici Sv. Nikolaja za popravilo leta 1890, ki se je vršilo pri naši farnej cerkvi, še vnovič vzeti 657 gl. 63 kr., potem ko se jej je že prej vzelo 400 gl. V to cerkveno predstojništvo nikakor ne more privoliti in je že prevzvišenemu knezoškofijstvu o tem poročalo. Ta cerkev je med našimi najbolj uboga in se v njej že od leta 1876. božja služba več ne opravlja, torej je treba, da se tej cerkvi vsaj 600 gl. glavnice varuje. Leta 1892 imeli smo 58 % občinskih doklad, l. 1893 in 1894 jih imamo pa 54 zato, da se ta dolg stare farne cerkve poravnava, in ni treba najubožnejše naše cerkve čisto oropati.

Reklo se je, da ako konkurenčni odbor, katerega načelnik je g. Fr. Jonke, c. kr. poštar in fužinski lastnik v Oplotnici, izjavo dá, da nam ni treba onih 657 gold. 63 kr. in se bo gotovo od preč. kn. šk. konzistorija odlok prejel, da ne smemo vse glavnice tej cerkvi vzeti, bode se na podlagi tega pritožba v Gradec napravila, in po doseglej zmagi si bomo zamogli zopet podružnico Sv. Nikolaja ohraniti. Zaželeno pismo od preč. kn. šk. konzistorija smo med tem prejeli; ali g. Fr. Jonke one zaltebane izjave ni hotel dati in tudi svojih odbornikov ni hotel za mnenje vprašati, čeravno v tej zadevi ni sam vladar; a vsaka sila do vremena, in bomo videli, kaj bodo drugi možje in tudi višja gosposka rekla, da si ne pride navskriž s kn. šk. konzistorijem.

Potem je g. predstojnik društva razložil navzočim visok namen našega društva, ker ono hoče zidati božjo hišo, v kateri se bode sv. vera razlagala, Bog se bode v njej častil in molil. Zato se mora za njeno dostojnost in tudi potrebno velikost skrbeti. Kjer so se cerkve podirale, kakor za turških napadov v naših krajih in pred 100 leti na Francoskem, tam se hudobije množijo od dneva do dneva. Nova farna cerkev nam pa tudi mora postati prava očetovska hiša, ki nas naj v svojej lepoti spominja nebeskega Jeruzalema. Če se navadni kristijan vidi na nižji stopinji v svojem bornem stanovanju od bogatinov, ki v krasnih palačah prebivajo, kaže nam cerkev, da imamo vsi enega Očeta v nebesih. Marsikdo bi mislil, da bomo za dosego društvenega namena vsi z združenimi močmi delali zdaj, ko se je društvenemu predstojniku po lastnih žrtvah, po tujih dobrotnikih in domačih društvenikih posrečilo, že precej nad 20.000 gold. nabrati, in se je tudi krasno stavbišče že l. 1892 kupilo, ali temu ni tako. Nasprotniki naše katoliško-narodne stvari so pred občinsko volitvijo volice po visokem Pohorju iz sosednih župnij in doma strašili, da ne sme nihče Čadramskega g. župnika in ne od njega priporočenih mož voliti, ker on hoče na davek 50.000 gl. za novo farno cerkev naložiti itd. Da je to hudobna laž, mora vsak pameten človek spoznati; in da se to ne pravi dobre reči podpirati, ampak jo podirati, vsak vé. Govornik še zavrača na svoja dela v obroku celih 18 let, s katerimi se lepota našega kraja po pričevanju imenitnih mož ni zmanjšala, ampak zdatno povišala. Vsem ustreči pa nikdar ni mogoče, posebno še našim narodnim nasprotnikom ne.

Po tem razgovoru je bila volitev novega odbora, in so bili izvoljeni gg.: Vid Janžekovič, Anton Kolar, Janez Hmetec, Blaž Oblonšek, Matija Kos, France Kos, Blaž Mliakar, France Stoklas in Jurij Leskovar, kateri bodo imeli za prihodnja tri leta dolžnost, skrbeti za napredek našega težavnega podjetja. Bog in Marija nam pomagajta!

Gospodarske stvari.

XIV. občni zbor društva „Kmetovalec“ v Gotovljah.

Bodi mi dovoljeno opisati na kratko XIV. občni zbor, ki se je vršil dne 20. maja t. l. na vrtu gostilne g. Ivana Kopriva v Gotovljah, ki je nam okinčal svoje prostore prav krasno. Pri vhodu pozdravljala nas je mogočna slovenska trobojnica s cesarsko zastavo, ter se prijazno zibal z venci obdan napis »dobro došli«. Ko proti četrti uri popoldne odpojo pevci geslo, povzame g. predsednik, Tone Goršek, besedo ter nas s prijaznimi besedami pozdravi in otvori zborovanje. Zatem pa prevzame g. Anton Petriček, učitelj v Žalcu ter